

Inserati se sprejemajo in veljajo
tristopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se
cena primeroma zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana
pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo
administracija) in ekspedicija na
Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:
Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:
Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na domači pošti
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Stolnem trgu
hiš. št. 284.

Izhaja po trikrat na teden in sicer
v torek, četrtek in soboto.

Madjari.

Slovani smo bili v Avstriji od nekdanje trpinji, da si nas je ogromna večina. V Cislajtaniji nas stiskajo nemčurji, v Translajtaniji pa oholi Madjari, ki že od nekdanje in zlasti v najnovejšem času z vso mogočo besnostjo in divjostjo delajo na to, da bi udušili, umorili, ubili življ slovenski, ki je tako množno zastopan v deželah, kjer gospodarja narod madjarski. Zdi se nam, da to sovraštvo proti Slovanom Madjar že sesa z maternim mlekom, to sovraštvo z nezmeroma ošabnostjo in nenavadno zarobljenostjo vred je karakteristični znak tega naroda. Bogat velikaš in cigan s puste, plemenitnik in prostak, vsi so si v tem oziru enaki, kar zares najbolje priča pregovor, znan vsacemu Madjaru: Tóth nem ember, (Slovan ni človek). To madjarsko sovraštvo ni obmejeno le na Slovane, ki prebivajo v deželah stoječih pod madjarsko vlado, — Ruse, Srbe, Poljake in Čehe Madjar iz dna svoje črne duše vse enako črti, nekatere iz bojazni kot mogočnejše sosede, ostale pa le vsled prirojenega mu čuta, ki mu veleva, da pogazi vse, kar je podvrženo njegovi oblasti. Ko bi Madjarom tega nihče ne branil in ko bi bilo robstvo v Evropi sedaj še v navadi, že davno bi bili proglašeni za sužnje vsi Slovani na Ogerskem.

To sovraštvo madjarsko proti vsemu, kar je slovansko, pa nima nikakega dovoljnega vzroka. Ono ima svoj koren edino le v političnih razmerah. Kot mali otočič sredi širnega morja se vidijo okoli in okoli oklenjeni s Slovanstvom in boječi se za svojo vlastno narod-

nost živé v zagrizenem neprijateljstvu s tako množnim in mogočnim narodom. Druzih vzrokov madjarski črt imeti ne more, vsaj so Slovani njihovi največji dobrotniki, njim morajo hvaležni biti za veliki del svoje omike in sedanje civilizacije. Kot divje tatarske čete so pridrli v Evropo z mečem in ognjem pleneči in razdevajoči vse, karkoli jim je bile na poti in to že v dobi, ko so se rodovi indoevropski todi že davno stalno vdomačili in jeli po izgledu omikanih narodov živeti. Bog sam vedi, od kod so se vzeli ti Madjari, — ljudski razum na to vprašanje do sedaj še ni mogel odgovoriti in največji učenjaki madjarski so se zastoj trudili najti pradomovino svojega naroda. Vambéry jo je iskal v Aziji, drugi v Afriki, ali nikjer ni sledu nitiru po sorojacih. Edino to se vé, da so prišli v Evropo, da so se po daljšem plenenju, razbojniških napadih in krvavih bitvah z Nemci in Slovani konečno nastanili na širnih planjavah med Donavo in Tiso. Od te dobe so bili slovanski rodovi na jugu, na severji in na vzhodu njihovi učitelji in odgojitelji in vsemu sovraštvo proti Slovanom vkljub niso vstanu Madjari prikriti te resnice, ki se vnovič in vnovič potrjuje v vsem njihovem življenju, v govoru, v vsih njihovih navadah in običajih.

Svojo staro državno vredbo so prejeli od sosednih kneževstev in carstev, čegar svedoki so madjarski zgodovinarji sami. Sploh znano pa je, da so si Madjari kraj izposodili od Jugoslovanov. Z vrpčami obšita atilla, ozke, enako z vrpčami ozaljšane hlače, kakor tudi one široke iz belega platna, čičoš s peresom in čičme s trakovi, vse to je posneto ali popolnoma sprejeto od Srbov. Še bolj pa nam potrjuje

jezik madjarski resnico, da je Slovanstvo tako rekoč iz detinskih pleníc odgojilo divji boježeljni pranarod madjarski. Vse kar spominja na prehodno dobo iz popolna surovosti k prvemu začetku družinskega življenja, rodbinske razmere, hišno orodje, hrana in jedila, za vse to jim rabijo imena slovanska.

Izprva Madjari gotovo niso poznali druge vezi rodbinske, razven naj ožje do očeta in matere. Poslednjo imenujejo (anya,) onega pa (atja). Drugim krvnim in sorodbinskim razmeram niso imeli imen vsaj v prvih časih ne, kajti besede barat (brat), unok (vnuk), tesztvér (sestra) so izvirno slovanske. Še le od Slovanov so izvedeli, kdo je to szomsed (sosed) in szcolga (sluga). Domače gospodarstvo so si vredili Madjari docela poleg slovenskega. V madjarski hiši najdeš kamro, szobo (soba), konyha (kuhinja), asztal (stol), ablak (poljski oblok, okno), veder (vedro), pálcsa (polica), kules (ključ), komyeny (komin—dimnik), dalje opaziš tam pavlas (pavlač) in udvar (dvor). Poslopja si zidajo Madjari iz tegel (cegél—opeka), njihova mesta imajo po več ulcz (ulica), tu in tam najdeš kako kocsmý (kréma) in pince (pivnico).

Oratarstvo in kmetijstvo je bilo Madjarom poprej popolnoma neznan, še le ko so se polastili sedanjih sedežev, so jim pokazali Slovani, kaj je széno (seno), sálma (slama), gereblje (grablje), igu (jho—jigo, jarem), poting (pol. potega), rend (pol. gredo, greda), abrouts (obročji). Naučili so se rediti galamby (golab, golob), barany (berany—oven), szamary (soumar, osel), macska (mačka) in tudi medvedu v gozdih karpatskih so rekali po vzgledu Slovanov medve. Tudi dnevne čase in dni v tednu

Podlistek.

Hanani,

ali

poslednje dni v Jeruzalemu.

(Spisal E. Guenot — poslovenil F. Jaroslav.)

II.

Sinagoga aleksandrinska.

Potnika naša sta dospela do zaželjenega cilja, do slavnega mesta Davidovega, razširjenega po jako utrjenih brdih in gričih. Kamor koli si se ozrl, povsodi si videl neštete šotore, v katerih so božjepotniki prenočevali. Da, Jeruzalem, kraljevo mesto, belilo se je pred njima in je to ime tudi bolj pristajalo njemu, nego Antijohiji.

Potnika sta se spustila po robu navzdol; preko Cedrona, skozi kraljeve vrtove in dolino gehensko dospela sta v mesto pri onih vratih, ki so bila med palačo Davidovo in gradom sijonskim; še malo pota sta bila naredila, in

došla sta prav v sredino Jeruzalema. Grku se je videlo, kakor da mu je novo vse, gledal je in se čudil tako, da je Esenec komaj mogel odgovarjati na vedna vprašanja.

Gredoč po mestu opazila sta v lepih in živih ulicah, da vrè nenavadno mnogo ljudi proti vratom obširnega in odličnega poslopja.

„Gledi, kako vró ljudje v sinagogo aleksandrinsko“, spregovori Hanani. „No, ker sem srečno došel v mesto miru, hočem posvetiti prve trenutke Jehovi, hočem stopiti v dom Gospodov, ki je radost moja z mladih nog.“

„Od znotraj nisem videl še nobene sinagoge“, trdi Karikelj. „Naj grem še jaz s teboj, ali poprej razloži mi, zakaj se to shajališče judovsko sredi mesta naziva tako, kakor glavno mesto egipško?“

„To nič ni čudnega“, odgovori Esenec. Kedar so se bili povrnili naselniki judovski iz Aleksandrije, postavili so to poslopje, zato se tako naziva. Imamo tudi še drugih sinagog: tirško, efeško, zmirnško in edno s prav čudnim imenom: sinagoga osvobodjenih. Utemeljili so jo oni potomci našega naroda, ktere je bil

pred več kot sto leti Pompej v Rim v robstvo odpeljal in kateri so se pozneje osvobodjeni ali odkupljeni vračali domu. — Toda stopiva notri!“

Hanani in tovariš njegov sta zavila v sinagogo in sedla na galeriji prav na konec, od koder se je dobro videlo po vsem notranjem prostorišču. Znamenito pozorišče se je pred njima razvijalo: merkla žalost in globoka trudomiselnost je bila razlita po obrazih vsem nazočim; globoki vzdihljeji vili so se iz prs zbranim poslušalcem, čulo se je tužno ječanje in glasno javkanje. Došel je neki pismoznalec na leco. Z razbolečo besedo je narisal osodo Jeruzalema in resno je opominjal svoje poslušalce, naj bodo stanovitni osobito ta hip, ko se napovedujejo osodepolni dnevi. Mož je govoril tako mило in mehko, da so ljudje, že sami na sebi močno užaljeni, bolj in bolj ihteli in naposled glasno jokali.

Karikelj bil je opazil odmah s početka, da so ljudje nekako otožni, in zato vpraša Esenca, čemu tolike in take žalosti?“

„No ni da bi se čudil užaljenosti Jeruzalemcev“, odgovori Hanani. „Našemu biseru,

so nazvali z imeni slovanskimi. O poludne imajo ebéd (obed) in zvečeri za vacsoru (večerjo) pripravljajo pecsenyó (pečenka) in k szaloní (slanini) pijó jako radi olaj (olje) in (ocet). Izmed dnevnih imen so znamenita ta-le: szerda (sreda), csütörtök (četrtek), péntek (petek) szombat (sobota).

Vse to so se ve da malenkosti in drobnosti: ali že to nam dovolj dokazuje, kdo je iz Madjarov naredil ljudi. Temeljito preiskovaje madjarščino, madjarske običaje in navade bi človek lahko sledil prav na tanko kulturni razvoj ogerskega naroda na podlagi slovanski. Kako Madjari vse to — Slovanom vračajo, čutijo najtrpkeje ubogi Slovaki, katerim so ravno sedaj zrušili vse gimnazije. Omiko, ki so sijo prej prisvojili od Slovanov, sedaj ravno nasprotno zatirajo mislé, da jih po tej poti pomadjarijo.

Ali se pa le-to zgodi in kdo bode tukaj dalje obstal, ali Madjari ali Slovanstvo, to presodi prihodnost. (Cf. „Čeh“).

Politični pregled.

V Ljubljani 3. februarija.

Avstrijske dežele.

Zgornje-avstrijski veliki posestniki so 30. p. m. volili 3 državne poslance. Duhovniki, katerim se je volilna pravica vzela, izročili so volilni komisiji protest, kterega pa ni hotela sprejeti.

Državni zbor je 1. m. rešil mnogo peticij in nekaj manj važnih postav.

V Ogerskem zboru je bil v soboto vstal hud prepir. Poslanec Csernatony je namreč ministrom očital, da se sklicujejo na svojo besedo, da pa to kar reko, ni vselej res. — List „Közérdek“, o kterem trdijo, da je vladin organ, zahteva naj se za nekaj časa na Ogerskem vpelje diktatura, če drugačej deželi ni pomagati.

Ogerski učni minister je z nova pokazal, kako hočejo Madjari drugim narodom bili pravični, ter je prepovedal odpreti slovaško gimnazijo, ktero je hotela srenja Tarocz — St. Martinska na svoje stroške osnovati.

Preganjanje Slovakov. Sedaj ko so že vse srednje šole slovaške zatrte, obrača se madjarska besnost proti „Matici slovenski“, jedinemu literarnemu društvu slovaškemu. Konec decembra p. l. se je pričelo

preiskovanje proti Matici in dne 17 p. m. je že došel telegrafični ukaz od ministerstva, da odbor „Matices sl.“ ne sme imeti več nikakih shodov. Da so toraj dnevi „Matices slovenske“ šteti, je skoro gotovo. Ali besnoča Madjarov še ni s tem nasitena, temveč preganja in zatira tudi ubogo slovstvo slovaško. Znani pisatelj Sasinek je dal nedavno natisniti svojo „zgodovino Oggerske“, ktera mu je mnogo truda in dela prizadjala. Komaj zvedo Madjari, da vglada ta knjiga beli dan, že se pospeši vlada madjarska in pograbi celi natis kar meni nič, tebi nič, brez kakega tehtnega povoda. Le s težka se je posrečilo g. Sasinku rešiti nekoliko iztisov, ki jih je poslal v Prago, da se tam hranijo, dokler lepša doba ne zablíči ubogim Slovakom.

V Offenhelmovi pravdi se je 1. t. m. brala silno dolga spomenica opravilnega sveta levovsko-černovijske železnice, ktera se je tudi porotnikom izročila. — Ministru B a n h a n s u v odprtem pismu dr. Ne u d a odgovarja, zakaj ga je pri sodnji vprašal, če pri „Hypothekar-Rentenbank“ res ni več dobil kakor 5000 gld. ter mu dokazuje, da je res več prejel, kakor je trdil.

Vnanje države.

Nemški državni zbor je bil 31. jan. sklenjen. Slovesnosti pri tej priliki ni bilo nobene. — Monastirski škof, ki je bil tožen, da se je pregrešil zoper kancelski paragraf, je bil od sodnje za nedolžnega spoznan.

Angleška vlada hoče zopet palico vpeljati za tiste hudodelnike, pri kterih druge kazni nič ne pomagajo.

Iz Španskega se ne sliši nič novega. Če bo v bitvi, ktero pričakujejo, zmagal Don Karlos, pravijo, se bode sklenila pogodba in Don Karlos bode oklican za kralja novareškega.

Srbsko ministerstvo se je med seboj sprlo ter z dovoljenjem kneza odstopilo. Denarni pa vnanji minister sta precej stopila iz službe, drugi ostanejo, dokler ne bode sestavljeno novo ministerstvo.

Volitve za kupčijsko zbornico.

(Izvirni dopisi)

Iz Tujnic, 28. jan. Danes sem imel čast govoriti z g. Klančičem, c. k. okrajnim glavarjem v Kamniku. Pomoči namreč sem ga

prosil zoper nektere zarobljene, neotesane tukajšnje kmete, ki prihrustijo med naukom v šolo po svoja nemarna deca, ako jih pripravim, da bi se naučili, kar se od njih zahteva, in na kar mene učiteljska dolžnost veže. Ko g. Klančiču pripovedujem o prizoru kmeta v šoli s klobukom na glavi, o despotično-gromečem glasu njegovem „marš domov“ — o nesramni kletvi, o strašnem grozenji in rotenji zoper mene, o priduševanji, da ne bodem več na hribu, ako bi se predrznil njegovega sinka le še enkrat pripreti — je g. Klančič kaj težavno poslušal, ter pogledoval le po oknu, pripravljaje se, kar sem že dobro slutil, na napad, kojega imenujmo tukaj „sad volitev“ obrtnijskega oddelka. Ko se poslovim in hočem odriniti, mi pravi: „Warten Sie,“ odpre neko precej debelo knjigo, ter mi ukaže brati s prstom kazaje neke vrstice. Ko gospodu samemu prepustim to čast, bere o dolžnostih učiteljskih kakor: da ne sme šole zanemarjati, se v politiko mešati in več družega, kar mi je bilo prav dobro znano.

Ko gosp. Klančiču priznavam, da sem dosedaj to spolnoval, zakriči: „Aber in die Politik haben Sie sich gemischt; und was versteht so ein Bub, wie Sie sind, von der Politik?“

Slušajte, čč. gg. čitatelji! kaj g. Klančič imenuje politiko. Rozman, sodnijski sluga, je prekanil naše vrle volivce z različnimi zvijačami. To jaz zvedivši se napotim po šoli k dvema na dom, jima na tanko razložim o volitvah in strankah in oba sta se jezila nad omenjenim slugo. Tretjega pak dobim iz Kamnika domov grede, ter mu na enaki način stanje volitev razložim. Nisem jih pregovarjal, naj se podpišejo na liste narodnih kandidatov, samo rekel sem jim, vidé, da jim je žal, ker so se dali opehariti po slugi, da lahko prekličejo. Vsi so bili pri volji in spišem jim proteste, kterih zapopadek je bil natisnjen v „Novicah“. Preberem vsacemu posebej, rekoč: „Ne silim vas podpisati, kajti volitev mora biti prosta“ — a podpisali so se z veseljem.

Kdo more imenovati to politiko? „Poba“ ne umeje politike, kakor se iz tega vidi; umeje pa biti „magister inscientis populi“. Gg. čitatelji! zaradi tega sem „poba“, ker sem ljudstvo podučil o volitvah, ker sem storil dolžnost svojo po besedah mojih lanskih gg. učiteljev; „Der Lehrer sollte vielmehr ein Volksbildner, als ein Kindererzieher sein.“

našej veri proti nevarnost in poguba. Nobeno neposvečeno oko do sedaj še ni pogledalo v Presvetišče našega tempeljna, sedaj pa zahteva cesar Kaligula, da postavimo njegov kip tje.

„Edino to?“ začudi se Grk. „In zaradi tega žaluje mesto? Pri nas stoje kipi knezov po vseh tempeljnih.“

„Ne zameri, mladi moj prijatelj, tega ti ne umeješ. Nam postava zelo ostro prepoveduje vse to. Ob gori Sinajski, med bliskom in gromom, poslušali so za-se in za nas naši dedi postavili: „Ne delaj si malikov in izrezanih podob, da bi jih molil!“ A sedaj, da bi kip cesarjev postavili v presvetišče? Oh, da bi kip poganov stal na najsvetejšem mestu! To ne gre, če se to zgodi, gotovo nas zadene strahovita osoda, ktero so nam napovedali proroki, gotovo pride gnjusoba in razdjanje na najsvetejše mesto!“

Ko Grk še praša, če so delali kaj na to, da pregovore cesarja, na kratko razloži Hanani, da je bil Kaligula že davnaj ukazal kip postaviti, ali Petronij, deželni glavar sirski, je do sedaj odbijal ukaz, ker predobro vé, da se

hoče vzdigniti ves narod judovski, ako se kip postavi. Vsi smo se med tem pokorili, z raševino se odevali in potresali pepel po glavi, da bi odvrnili oskrnitev, toda brezuspešno je vse poskušanje. Pisal je namestnik cesarju, prigovarjal je mu sam Herod Agrippa, ki je ravno zaradi raznih poslov bival v Rimu, ali dosegla nista nič, kajti Kaligula zahteva, da se mora ukaz izvršiti. Kip, kakor se govori, je že zgotovljen. V kratkem pričakujejo cesarja v Egipet, od tam pride tudi v Palestino, in pri tistej priliki hočejo kip postaviti, nad vrata tempeljnova pa vsekati napis: „Tempelj novega Jupiterja, neumrljivemu Kaju.“

Med tem došel je nov govornik, visokovzraščén in ponosit mož, lepobradat, dolgo- in črnolasat ter čudokrasno oblečen. Trdo je stopal na leco. Preden je odvil okrog valca omotani pergament, ozrl se je po nazočih, segel po obilen dar za uboge ter ga tako močno spustil v puščico, da je moral vsak opaziti, če le ni bil gluh in slep; — polglasna pohvala se je začula med poslušalci.

Hanani ni opazil novodošleca, kajti bil je

ves zamišljen v bedo, pretečo njegovim rojakom; še le Karikelj pokaže mu moža na leci. Esenec se ozre na leco, a odmah skoči po koncu, in popreje tako resno in pokojno lice njegovo porudelo je srda; brzo je zgrabil tovariša za ramo in rinil ven rekoč: „Idiva!“

„I kaj ti je?“ vpraša Grk zunaj pred pragom. „Ti sovražiš moža, kakor se vidi.“

„Morda ti rad vidiš strupenega gada?“ bridko vpraša Hanani.

„Sodim, da učitelj na leci je kreposten mož“, zavrne ga Karikelj. „Ali nisi videl, koliko je daroval ubožnim svojim bratom?“

„E, hinavec je vražji“, zakriči Hanani. „Srce njegovo je do cela drugačno.“

„Ali je mož osební tvoj neprijatelj?“

„Da, najhujši, najzlobnejši moj nasprotnik, da ti kar brez ovinkov povem. No, če tudi znam, da me po gadovo črti, jaz vsaj ne želim mu nič slabega. A gledati ga ne morem, zato sem hitel iz sinagoge. Povedi, ali si kaj slišal o Farizejcih?“

„To in ono že“, odgovori Grk, „da so jako pošteni ljudje.“ (Dalje prih.)

A g. Klančičev sluga je gospod že zaradi tega, ker je, norčevaje se, poslal mi izvoljene kandidate, rekoč, da je to nova mera, da jo naj na šolska vrata nabijem, in jo pridno podučujem. „Poba“ sem po izreku g. Klančiča, ker sem storil, česar sem se učil. Sam bes vidi, kako bi me bil še le potem imenoval, ko bi bil to opustil!

Svetujem pa g. Klančiču, naj apelira na ministerstvo zaradi onega ukaza, vsled kterega se učiteljski kandidatje zovejo pri maturi „gospod“, nemški „Herr“, da bode imel ta ukaz le pri tistih g. učiteljih veljavo, ki v njegov rog trobijo.

Naznanjam vam še, gospod, javno, da ste vi že enkrat presegali moje pravice z različnimi vprašanji, ko sem se o nastopu v svojo službo vam skazal, kakor: Zakaj sem šel iz tako visocega razreda v pripravnico itd. — Takrat sem bil vam preučen in zdaj — „poba“!

Izvirni dopisi.

Iz Vač, 24. jan. Toliko se je že govorilo in pisalo, kako izvrstne so sedaj šole, ko so duhovenstvu vzeli ves vpliv do njih, pa se v mnogih krajih kaže ravno nasprotno. To je pa tudi čisto dosledno; ne nadzorništvo, ne razni šolski sveti, ampak učitelj ima šolo v rokah. Kjer je učitelj dober, tam tudi šole napredujejo, kjer je slab, tam tudi šolstvo zastaja. Pri nas imamo učitelja, s katerim se ne moremo ravno ponašati. Namesto da bi za šolo skrbel, pa raji pohajkva ter po krčmah išče sebi enake tovaršije. Vsled tega se zgodi, da ga na jutro lasje bole in da otroci zastonj pridejo v šolo. Ubogi kmet veliko trpi, gospoda pa se z njegovimi žulji redi in pase. Namesto davke zmanjšati, jih še vedno zvikujejo. Tudi orgljanje je v cerkvi čisto potihnilo. Če bi imeli boljšega učitelja, bi gotovo ne bilo težko z njim dogovoriti se, da bi oskrboval tudi orgljanje.

Volilni listi so se pri nas redno izročevali volilcem obrtniške in kupčijske zbornice, za to gre hvala gosp. županu Mihi Dobravcu, ki je vsem nasvetoval slovenske kandidate. On je mož, da se ne vstraši nemškutarjev ne liberalcev, zato je pa tudi že v četrto bil izvoljen za župana. Hvala gre tudi Andreju Lavfari, ki je raznašal volilne liste.

Iz Radolice, 1. febr. Radovedni smo pričakovali srenjčani o preustrojenji šol po kopitu svobodomisleče ere obilno hvalisanih boljših razmer, a žalostno, — grozno smo prevarjeni. Upali smo pač, da bodo otroci naši o obrtnijstvu in kmetijstvu, o stvarih, s kojimi se mi pečamo in ki nas edino živé, kdo vé, kako učeni dohajali domu, in tako naše, po upljivu nekterih sebičnih sleparjev sprideno gospodarstvo zboljšali. Ali kaj, mesto vsega tega dobivajo otroci poduk, ki ga jim zaradi čezmernega napenjanja mnogokrat prepovedujemo; ni čuda, da se zadovoljno hvalijo: „tako fletno pa še ni bilo v šoli, skrivamo se tako-le“ — to bodo pač junaki umno misleči obrtniki in poljedelci, — pravi brezmiselni bedaki. Učil je dosedaj v tretjem redu duhovnik, ki ima že iz stanu skušenost in znanstvo; nadomestiti se ima s posvetnim učiteljem, ali kako! — Okrajni odbor je sklenil dovoliti mu letne plače 250 gld. Kdo izmed vas, gospodje, bi hotel prevzeti ta posel? Ni čudo, da se vam ni nihče oglašil.

Krajni odbor naš je sklenil plačo povišati na 400 gld. pa dosedaj še od okr. odbora nima odgovora, dasi bi ga bil v tem času tudi iz Kine lahko dobil. Tako sedaj že 3 mesece pod-

učuje en sam učenik okoli 200 otrok. Kako mu je pri najbolji volji mogoče le kolikaj temeljito deci razlagati nauke neobhodno potrebne. To torej je pri nas sad liberalizma, da pri zvišanju davkov, pri strogejih zakonih dobivamo manj podučeno mladino!

Hrvaška, 1. feb. Dolgo so pustili nas Madjari na miru, v najnovejšem času pa so začeli nas zopet psovati po svojih novinah. Čudna je narava tega naroda! Kadar nas trebajo, takrat nas zmerjajo, mesto da dostojno z nami govore. Tudi zdaj bi morali pomisliti, kako bi Hrvatse dobili na svojo roko, kajti v kratko se začne debata o budgetu in 28 glasov tudi včas kaj odloči. Kako bodo Hrvatse glasovali, se še ne vé, čeravno je ves narod hrvaški proti povišenju davka. Ker so Madjari odpustili mnogo Hrvatov iz službe, kakor sem zadnjikrat poročal, povzdignili so naši zastopniki na saboru interpelacijo na vlado, da naj ne trpi takega preziranja naših v nagodbi zagotovljenih pravic. Ali Madjari odgovarjajo, da so državne železnice v Hrvatskej privatna špekulacija in da imajo oni pravo tamkej posluževati se madjarskega jezika. Dobro jim na to organ narodne stranke „Obzor“ odgovarja, da te železnice niso privatne, kajti tudi Hrvatska je morala plačati in plačuje svoj del za te železnice; ako hočejo pa Madjari imeti te železnice za privatne, potem naj odpišejo vse stroške Hrvatskej na svoj račun, potem naj rabijo svoj kulturni jezik, kolikor jim drago, čeravno bi jim tudi potem ne bilo po zakonu dovoljeno, kajti vse oblasti v Hrvatskej morajo hrvaški uredovati. Naša vlada je pa ravno v tem kaj popustljiva, posebno pa je storil veliko pogreško v tem pogledu predstojnik političnega oddela J. Živkovič, ko je v nenačelnosti bana oglašil v novinah odpis vladin, v kterem opravičava postopanje madjarskega ministra Zichya. Ojstro ga je zaradi tega nadal Mrazović in kasneje tudi sam urednik Miškatović ter se naravnost izjavil, da je zlorabil svojo moč, ker je to storil brez znanja banovega. Bolje, pravi dalje, da tak predstojnik odstopi, nego da kompromitira vlado pred narodom. J. Živkovič je pa človek, ki po vetru plašč obrača.

Ban je bil poklican v Pešto, da se tamo posvetuje z ogerskim ministerstvom, najbrže radi finančnih osnov. Peštanski listi so pisali, da je pozvan zavoljo izborne novele, ki se je v zadnjem zasedanju našega sabora obravnavala. Madjarom ni po volji, da se po Rauchovej vladi skovani izborni red popravi, ter se brž ko ne nadajo, da bodo še kedaj v našej kraljevini gospodovali; zatorej branijo Rauchov zistem, po kterem bi zares mogli poskušati svojo srečo pri nas. Najbolj se srdijo, da so po novejši osnovi izbornega reda izgubili Turopoljci svojega zastopnika, kajti on je bil vedno z Madjari proti Hrvatom. Turopoljci so, kakor je znano, vsi plemiči in hudi madjaroni ter so vselej proti svojej krvi bili, Madjari pa so jih zavoljo tega v zvezde kovali in branili. Ali zadnji hrvaški sabor je ukinul njihova privilegija ter razdelil vso občino, tako da bodo morali z drugimi zastopniki izbirati in ne sami med seboj.

Madjarske novine se trudijo dokazovati, da se je zgodila njihovim privržencem velika krivica ter svetujejo svetlej kroni, da naj ne potrdi tega zakona, ki sicer še zdaj v Zagrebu leži, mesto da je poslan na dotično mesto za potrditev. Vsi posli nekako zaostajajo, ker nimajo naši organi prave volje. Sploh pa se moramo čuditi, da se naše postave tako kasno sankcionirajo. Nektere leže še od lanjskega

sabora nepotrjene v kancelariji. Tudi radi tega je odšel ban v Pešto, da pospeši potrditev teh postav. Za nas na vsak način žalostno, da nas Madjari pri naših najboljih namerah zaustavljajo, mesto da nas podpirajo. „Obzor“ zatorej pozivlje vse Hrvatse, da složno delajo, da se morejo braniti proti vsim napadom neprijateljev, kterih imamo od vseh strani dovolj.

Razpisano je v naših uradnih novinah šest profesorskih stolic za naše vseučilišče in sicer za filozofički fakultet, ki se ima letos v jeseni nadopolniti in sicer zoologijo, botaniko, mineralogijo, kemijo, fiziko in matematiko. Slovencev je na teh poljih mnogo strokovnjakov, naj poskusijo!

Domače novice.

Ljubljana, 4. februarija

(Dr. Costov pogreb) je bil veličasten, videlo se je, da je narod slovenski skazal zadnjo čast velikemu možu, enemu glavnih stebrov svojih. Mrtvaški zvon, ki je zapel v Ljubljani, odmeval se je brž po vsi deželi ter vzbudil nepopisljivo žalost po mestih in vaseh. Od blizo in daleč so vrel ljudje skup kropit na mrtvaškem odru ležečega. Črne zastave so vihrale raz hiše deželnega odbora, slov. Matice, redute in čitalnice, iz okolice pa se je slišalo mrtvaško zvonjenje. V soboto se je pripeljalo in prišlo mnogo ljudi od blizo in daleč in že ob treh je bil Breg poln pogrebcev. Ob štirih popoldne zapoje veliki šenklaški zvon, duhovščina stolne cerkve, njej na čelu stolni dekan g. Zupan, pride po truplo ranjcega, pevski zbor čitalničnin mu zapoje tu zadnjo pesem, župani iz okolice v svojih narodnih oblekah vzdignejo trugo in slovesni spreved se jame pomikati proti pokopališču v sledečem redu: 1. Ljubljanski meščan s svečo. 2. Ljubljanski meščan s križem v sredi dveh Sokolcev in dveh deželnih uradnikov vence nosečih. 3. Mrtvaška godba. 4. Sokol z zastavo. 5. Rokodelsko društvo z zastavo. 6. Katoliško društvo z zastavo. 7. Čitalnica ljubljanska z zastavo. 8. Čitalnice: kranjska, kamniška, postojnska in vipavska — vse z zastavami, med njimi dosti kmetov iz ljubljanske okolice, posebno iz Bizovika. 9. Deželni uradnik z vencem v sredi dveh sokolcev in dveh deželnih uradnikov tudi z venci. 10. Gospodičina z vencem, ob straneh dve gospodičini s šopkoma. 11. Deputacija ljubljanskih gospá črno oblečenih. 12. Usmiljene sestre in prečč. oo. frančiškani s križem. 13. Ljubljansk meščan noseč na blazinici rede ranjcega, ob straneh mu dva deželna vradnika z vencema. 14. Stolna duhovščina, na čelu g. stolni dekan v ornatu. 15. Truplo ranjcega; trugo so nesli župani ali pa njihovi namestniki, ob straneh je šlo 8 sokolcev in 8 deželnih uradnikov s svečami; na trugi več krasnih vencev z dragimi trakovi in napisí. 16. Rodbina ranjcega. 17. Osobstvo pisarnice njegove. 18. Načelnik deželne vlade gosp. vitez Widmann in več vladnih uradnikov, za njimi kranjski deželni šolski svet. 19. Deželni odbor in deželni poslanci. 20. Odvetniška kamora. 21. Podmaršal pl. Pirker in deputacija častnikov. 22. Stolni kapitel ljubljanski in mnogo duhovnov iz dežele. 23. Mestni odbor ljubljanski in mnogo županov iz dežele, na pr. iz Kranja, Loke, Vrhnike, Cirknice, Litije, Mengša in zastopniki Novega mesta in Črnomlja. 24. Predsednik kmetijske družbe g. baron Wurzbach z odborom. 24. Različne c. k. uradnike, profesorji, učitelji, Alojzijevišče, trgovci, meščani in veliko žalujočih vseh stanov, mnogo dijakov itd. — Reči se sme, da je bilo ljudi,

ki so se pogreba vdeležili, nad 12000, toliko jih v Ljubljani še ni bilo videti pri nobenem pogrebu.

V najlepšem redu se je pomikal ta dolgi sprevod čez šentjakovski most po starem in glavnem trgu, špitalskih in slonovih ulicah in po dunajski cesti proti sv. Krištofu. Po glavnem trgu in po ulicah, skoz ktere je šel, so bile večidel vse štacune zaprte in iz marsikakega okna se je pokazala črna zastava. Gospod Doberlet je blagovoljno in brezplačno prevzel vredbo sprevoda in srkbel tudi za red med gledalci, za kar mu naj bo tukaj javna zahvala izrečena. — Vse to je pričalo, da gre vse mesto in dežela za pogrebom, ne pa posamezni ljudje ali stranka. Dospevši na pokopališče obdajo zastave jamo, v katero se položi truplo velicega ranjcega; ko prva lopatica zemlje zabuhlo zadoni ob deskah truge, vdere se mnogo mnogo solz iz oces nazočih obojnega spola, vsakemu pa je težko pri srcu. Vsujejo se venci in šopki od vseh strani na grob, da vsega pokrijejo. Ko je končana zadnja molitev za ranjcega, mu zapoje moški zbor čitalnice nagrobnice, in žalujoči se tužni in zamišljeni razidejo. Tako časti narod moža, ki mu je služil in za-nj žrtvoval vse — svojo visoko učenost, vse svoje duševne in telesne moči, premoženje ter slednjič zdravje, — moža, čegar mesto bo prazno ostalo, ker mu ne bo lahko vrednega naslednika. Čast spominu njegovemu, slava nenadomestljivemu umrlemu!

(Vodnikova „beseda“) v ljubljanski čitalnici je bila krasna, kakor vselej. Pričela se je z Nedvodovim moškim zborom „Vodniku“, kterege so čitalniški pevci pod vodstvom gosp. Stöcklina krepko peli; gosp. Schmidt je deklamoval Umekovo „Pevce-buditelj“ prav z občutkom. Na to pa stopi na oder gosp. dr. Jan. Bleiweis tužnoresnega obraza in mrtvaška tihota nastane po dvorani, ko prične z ginjenim glasom:

„Nemila smrt je vrnila v program današnje naše svečanosti točko, na katero še pred malo dnevi nihče ni mislil. In ta bridka dogodba je vzrok, da stopim, častita skupščina! zdaj potrtega srca pred Vas s klicem:

našega dr. Coste ni več!

V kratkih teh besedah leži izraz cele težnje neizmerne nesrneče, ki je 28. t. m. zadela narod naš. Popisovati Vam, kaj nam je bil Costa, popisovati Vam, kaj smo zgubili z njim, ni namen govora mojega in vsaj tudi ni treba Vam, ki z menoj vred čutite nedomestljivo to zgubo. Moj namen nocoj je dvojni drug:

Prvi je ta, da se pristrčno zahvaljujem vsem, ki so povečali sprevod ljubljence našega na pokopališče — sprevod, kakoršnega Ljubljana ni še doživela. „37. leto spremljam mrliča k sv. Krištofu — mi je rekel prečastiti stolni dekan — a tacega pogreba nisem videl“. Pribiteli so iz mest in kmetov, od blizo in dalje rodoljubi zadno čast skazat mnogozaslužnemu boritelju za blagor in čast domovine naše. Dobro je délo srcu našemu videti, kako narod spremlja narodne može k grobu. Sprejmite tedaj pristrčno zahvalo vsi, ki ste kakorkoli vdeležili se sijajnega sprevoda, in poročajte to tudi vsim drugim, ki jih zdaj ni tukaj.

Drugi namen pa, da sem stopil nocoj pred Vas, je ta, da Vam razložim, zakaj da, ko nam srce še krvavi presilnega udarca, ni čitalnica opustila svečanosti nocojšnje na spomin Vodniku.

Večina čitalničnega odbora bila je te misli, da svečanost na spomin Vodniku, ktere se je dr. Costa vsa leta navdušeno vdeleževal, ne

žali pietéte do rajnega. In ta misel bila je tudi moja misel, spomnivši se, da prvo delo na polji narodnega slovstva, s katerim je dr. Costa stopil pred svet, bila je knjiga Vodniku na čast pod naslovom „Vodnikov spomenik“ (Vodnik-Album), ki jo je na svitlo dal leta 1859. To knjigo sem dobil iz zapuščine Costove, in ker njemu ni dano več, osebno slaviti Vodnikov 117. rojstni dan, sem prepričan, da v njegovem duhu, v duhu vselej zvestega prijatelja, čegar misli sem v vsem dobro poznal, pravo storim, ako pismo to njegovo položim pred znamenje Vodnikovo ter iz globočine srca kličem: Slava Vodniku! Slava Costi! Večna jima slava! —

Živahni slava-klici zadoné, ko je govornik nehal, in v veliko očeh se lesketajo solze, vsakemu pa so segle besede te globoko v srce. — Stöckljev zbor „Blagi spomin“ je bil s pohvalo sprejet, ravno tako čveteroigra za gosli (g. Stöckl in Valenta), violo in violončel (g. Bučar). Winterjev veliki možki zbor „Adrijansko morje“ je končal besedo, potem pa se je pričel ples, ki je trajal skoro do jutra. — Tankova — prej Khamova — kuhinja in klet ste vrlo skrbeli, da je bilo tudi telo z večerom zadovoljno. Novi gostilničar g. Tanko se je s tem prav dobro pripravil.

(Zdravniška sodba o dr. Costovi smrti.) O dr. Costovi smrti se po mestu in celo po nekterih časnikih raznašajo čudne reči. Eni trdijo, da mu je bilo zavdano, nek list je celo poročal, da si je zavdal sam! Naj tedaj priobčimo, kar so izrekli zdravniki, ki so ga raztelesili. Možgani so bili razen anaemije normalni, ravno tako tudi pljuča. Pravi in direktni vzrok njegove smrti je bil najden na s r c u. Vnela se mu je bila osrčna koža (perikarditis) in zarad tega vnetja mrtudnost srca. Razen tega bilo je srce tudi hipertrofično, najbrže zarad velicega duševnega dela (in zarad tega preveliko razburjevanja), kterege je imel pokojni zadosti. Jetra bila so v prvi stopinji mastilne degeneracije. Vranica nespremenjena. Želodec je kazal močan katar in za pylorom, to je mesto, kjer se želodec v čreva podaljšuje — raka, kateri pa ni bil take velikosti, da bi bil moral tako naglo smrt pouzročiti. — Pravi vzrok nagle smrti je toraj vnetje osrčne kože, akoravno bi bil moral morda prej kot čez pol leta umreti tudi za rakom v želodcu in tudi zarad bolezni v jetrah. („Nar.“)

(G. dr. Mošè) je prevzel vso advokatno kancelijo dr. Costovo, ter bode tudi prvi kancipijent pokojnega g. dr. Papež, tu znan izvrsten jurist, vstopil pri dr. Mošetju, kateri prevzame tudi vse drugo kancelijsko osobje dr. Coste.

(Nemčurska kupčijska zbornica) si je 1. t. m. za predsednika izvolila žitnega kupca Aleksandra Dreota, za podpredsednika pa Karla Luckmanna. Predsednik je v svojem govoru neki povdarjal, da se noče pečati niti z narodno niti s cerkveno politiko, ampak da hoče pospeševati deželno korist. Da bi to le tudi res bilo, a znano je, da vse, kar liberalno nemčurstvo govori o deželni koristi, o zboljšanju gospodarstva itd., so le prazne besede. Neresnično je tudi, da se noče pečati s cerkveno politiko, kajti najpoglavitejši opravke vseh sedanjih liberalcev je ravno cerkvena politika, in če bi g. Dreot to pustil v nemar, bi ne veljal več za liberalca. To pa bi bilo za moža, ki drugih zaslug nima, strašno!

(Porotne sodbe,) so se v Ljubljani pričele včeraj 3. t. m.

Razne reči.

— Razpisi učiteljskih služeb. Na dvorazredni ljudski šoli na Čermošnicah in v Trebnem druga učiteljska služba; plače je 400 gl. in pri drugi od l. 1876 po 450 gl.

Prošnje do 10. februarja pri dotičnih krajnih šolskih svetovalstvih.

— Na 4razredni ljudski šoli v Kočevji se vsled ukaza slav. c. k. deželnega šolskega sveta nadučiteljeva služba vnovič razpisuje. Plače je 600 gl., opravilne doklade 100 gl. in 80 gl. staranine. Prošnje v 6 tednih pri krajnem šolskem svetu v Kočevji.

— Premembe pri učiteljstvu. G. Valentin Krek, učitelj v Komendi pri Kamniku, gre začasno v pokoj.

Umrli so:

25. jan. France Bizjak, delavec, 37 l., za srčno napako. — Janez Kopečnik, fabr. nadzornik otrok 3³/₄ l., za vnetjem vratu. — Jera Čepelnik, delavka, 55 l., za rakom v grlu.

26. jan. Valentin Tavčar, otrok uradniške vdove, k. l., za merzlico. — Ivana Kopečnik, fabr. nadzornik otrok 2. l., za vnetjem vratu. — Jernej Mohar, delavec otrok, 5. m., za pljučnico. — Jan. Weisch, vodja v pivarnici, 24 l., za pljučno sušico. — France Glevnik, železnisk. nakladača otrok 1¹/₄ l., za vodenico v možganih. — Antonija Jakše, priv. pisarja otrok, 4 l., za vnetjem vratu. — Marija Štupar, zidarsk. palirja otrok, 4. l., za vnetjem vratu. — Ivana Karl, kavarnarja otrok, 1 l., za božjastjo.

27. jan. Viktorija Rapé, fabr. delovca otrok, 1. m., za božjastjo.

28. jan. Urša Kovač, posestnika hči, 7¹/₄ l., za vnetjem vratu. — Dr. E. H. Costa, odvetnik itd., 42 l., za mrtvoudom.

29. jan. Avrelija Jakše, priv. pisarja otrok, za vnetjem vratu. — Franciška Zalar, hišn. pos. hči, 6 l., za spridenjem krvi. — Avguštin Lešnak, mizarja sin, 10 l., za splošno vodenico.

30. jan. Cecilija Pengav, šivilja, 30 l., za pljučno sušico. — Karolina Dimic, zasebnica, 49 l., za oslabljenjem.

31. jan. Roza Miklavec, trgovca otrok, 17 m., za pljučnico. — Marija Krašovic, strežnica, 55 l., za pljučnim oslabljenjem. — Marija Kraljič, gostica, 36 l., za pljučno sušico.

Telegrafske denarne cene

4. februarja.

Papirna renta 70.—45. — Srebrna renta 75.15. — 1860letno državno posojilo 109.50. — Bankine akcije 956 — Kreditne akcije 216.75. — London: 110.95. — Srebro 105.10. — Ces. kr. cekini 5.25. — 20Napoleon 8.90.

Podpisani si šteje v čast slavnemu občinstvu naznaniti, da je napravil v Ljubljani zalogo

prelepih z oljnatimi barvami
tiskanih podob
cerkvenega in svetnega pomena.

Podobe brez graje in napake v lesenih lepo pozlačenih okvirjih se prodajajo kolikor mogoče po nizki ceni. Ima podoba kako napako, ali če je bila na potu poškodovana, se vzame nazaj brez ugovora, ter se z drugo nadomesti, da se nam le v osmih dneh to naznani.

Podobe so vsakoršne velikosti, tedaj pripravne za cerkev, za nizke in visoke sobe. Zato jih priporočamo tudi kakor prav prilične spominke, darila za godove itd. — Da si zamorejo tudi manj premožni podobe omisliti, ne tirjamo vsega plačila na enkrat, ampak smo zadovoljni z mesečno plačo v osmih obrokih.

Zaloga podob je pri gosp. Ludoviku pl. Marchetti-ju, nasproti zvezdnega drevoreda v hiši banke „Slovenije“.

(67—10)

Ferdinand Rudl.